

- constatarea importanței deosebite pe care îl exercită textul literar asupra elevului, după contactul cu acesta.

În concluzie, afirmăm că în didactica actuală se atestă tendințe ale formării imaginii de sine a elevilor în procesul receptării textului literar, doar că se evidențiază nevoia completării, sistematizării și prezentării conținuturilor într-o secvență logică.

BIBLIOGRAFIE

1. ***Catalogul manuale școlare învățământ preuniversitar, valabile în anul școlar 2020-2021.
2. BURUIANĂ, M.; ERMICIOI, A.; COTELEA, S. *Manualul de Limba română din Republica Moldova, clasa a III-a*. Chișinău Î.E.P. Știința, 2016.
3. CRISTEA, S. *Conținuturile instruirii procesului de învățământ*. Volumul 9. Didactica Publishing House, 2017.
4. CRISTEA, S. *Dicționar de termeni pedagogici*. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1998.
5. GRIGORE, A.; IPATE-TOMA, C.; IONICĂ, N. S.; CRIVAC, G. M.; NEGRİȚOIU, C. D.; ANGHEL, A. *Manual de Limba și literatura română, clasa a III-a*. Semestrul I și II. Editura Ars Libri, 2016.
6. GRIGORE, A.; IPATE-TOMA, C.; IONICĂ, N. S.; CRIVAC, G. M.; NEGRİȚOIU, C. D.; ANGHEL, A. *Manual de Limba și literatura română, clasa a III-a*. Semestrul II. Editura Ars Libri, 2016.
7. GRIGORE, A.; IPATE-TOMA, C.; IONICĂ, N. S.; CRIVAC, G. M.; NEGRİȚOIU, C. D.; ANGHEL, A.; ȚÎROIU, E.O. *Manual de Limba și literatura română, clasa a IV-a*. Semestrul I. Editura Ars Libri, 2016.
8. GRIGORE, A.; IPATE-TOMA, C.; IONICĂ, N. S.; CRIVAC, G. M.; NEGRİȚOIU, C. D.; ANGHEL, A.; ȚÎROIU, E.O. *Manual de Limba și literatura română, clasa a IV-a*. Semestrul I. Editura Ars Libri, 2016.
9. MARIN, M.; NICULCEA, T. *Manualul de Limba română pentru clasa a IV-a*. Chișinău: Editura Cartier, SRL. Ediția a III-a, actualizată, mai 2017.
10. NICU, A. *Curs de pedagogie*. Universitatea Lucian Blaga din Sibiu.
11. ȘERDEAN, I. *Metodica predării limbii și literaturii române la clasele I-IV*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991.
12. <https://www.manuale.edu.ro/>
13. <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>

ROLUL LECTURII ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR LITERAR-ARTISTICE LA ELEVII DIN CICLUL PRIMAR

*Paga Doina, doctorandă
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU: 373.3.016:[811.135.1+821.135.1.09]

Abstract

Reading is considered a fundamental activity for learning and contributes to the formation of students' literary competence. As we increasingly face a lack of interest in reading, both from students and society in general, the aim of this paper is to establish the importance of reading in education, to highlight the characteristics of the process and to present arguments which have a role in forming the motivation for reading, starting with primary education.

Key-words: reading, motivation for reading, literary competence, primary education.

Citirea, sau lectura, este cel mai important și de bază mecanism de transmitere a cunoștințelor către elevi. Formarea abilităților de lectură este un proces esențial, nu numai în etapele educaționale, ci și pentru dezvoltarea normală și pregătirea elevului pentru integrarea în societate.

Citirea este procesul prin care textul scris este înțeles. Pe de altă parte, proiectul OCDE / PISA (2006) definește citirea drept „capacitatea nu numai de a înțelege un text, ci de a reflecta asupra acestuia pe baza raționamentului personal și experiențe proprii”.

Din aceste două definiții înțelegem că citirea este definită ca o activitate cognitivă, complexă, care nu poate fi asimilată unei simple traduceri a unui cod.

Dobândirea obișnuinței de lectură reprezintă unul dintre aspectele și obiectivele fundamentale ale etapei învățământului primar, deoarece acum se pun bazele formării intelectuale. Obiceiul cititului este un element fundamental al autonomiei în procesul de predare – învățare. Este important pentru noi, în calitate de profesori, să cunoaștem caracteristicile procesului de citire. Teresa Colomer (1996) este de părere că aceste caracteristici constau în:

- Conexiunea cu experiențele și abilitățile cititorului: cititorul este un procesor de text activ, care are cunoștințe, experiențe de viață;

- Interpretarea mesajului: citirea presupune două funcții simultane și complementare: descoperirea relațiilor grafem-fonem și înțelegerea mesajului scris, acest proces fiind cunoscut drept citire eficientă.

- Funcționalitate: învățarea se bazează pe valoarea de a obține informații sau de a accesa alte mesaje, ceea ce conferă un caracter funcțional și utilitar [1, p. 26].

În actul lecturii sunt implicate și numeroase procese cognitive, cum ar fi: procese perceptivă și semantice care presupun înțelegerea textului, procese lexicale, care ne permit să recunoaștem sensul cuvintelor, procese sintactice ce privesc identificarea părților propozițiilor și semantice.

Lectura, privită sub aceste aspecte, contribuie la formarea competențelor literare ale elevilor. Prin urmare, ca orice competență, și competența literară are la bază următoarele componente:

- *cunoștințe – referitoare la text (gen, structură, mesaj, autor, vocabular);

- *capacități – receptare, alcătuirea planului de idei, explicarea cuvintelor, povestire, caracterizarea personajelor etc;

- *atitudini – exprimarea sentimentelor trăite în urma lecturii operei literare, păreri proprii despre fenomenele prezentate etc. [3, p. 37].

Astfel, și cercetătorul Vlad Pîslaru, citând definiția dată de X. Roegiers, subliniază faptul că, competența literară este „*un ansamblu integrat de cunoștințe literar-artistice, estetico-literare și de lectură, capacități literare-lectorale și atitudini literar-estetice, exersate în mod spontan, care permit exercitarea adevărată a activității de lectură*” [4, p. 39].

Competența literară poate fi considerată ca o însumare a unor subcompetențe specifice:

- citirea fluentă, cursivă, conștientă a unui text literar;

- receptarea mesajului textului parcurs;

- explicarea cuvintelor noi și integrarea lor în contexte proprii;

- realizarea planului de idei și a rezumatului textului;

- caracterizarea unor personaje și înțelegerea tipologiei acestora;

- exprimarea propriilor idei și opinii pe marginea textului;

- exprimarea trăirilor și emoțiilor produse de textul citit.

Competența literară se formează, deci, în urma realizării contactului cu opera literară, în cadrul unui proces de lectură. Pentru ca procesul de lectură să fie eficient și să trezească motivația pentru lectură a micilor elevi, este necesar să se parcurgă unele etape.

Prima dintre aceste etape este lectura explicativă, care este o metodă specifică în familiarizarea elevilor cu tehnici ale muncii cu cartea. Așa cum arată chiar denumirea ei, **lectura explicativă**, este o îmbinare a lecturii (a cititului) cu explicațiile necesare, care împreună duc, în cele din urmă, la înțelegerea mesajului textului. Se poate spune că lectura explicativă e mai mult decât o metodă; ea e mai degrabă un complex de metode. Așa cum sugerează chiar denumirea ei, lectura explicativă face un apel la conversație, la explicație, la povestire, chiar la demonstrație.

După lectura explicativă urmează o altă etapă, **lectura a doua, comprehensivă, hermeneutică**. Această lectură are ca scop înțelegerea textului, recitirea și explicarea cuvintelor, integrarea acestora în contexte proprii, realizarea planului de idei. Ideile principale trebuie să urmărească esența fragmentului și se pot formula sub formă de titlu, întrebări sau propoziții enunțative. Elevii din clasele mici vor fi ajutați, să formuleze planul de idei, de către învățător, prin întrebări și se va nota la tablă și pe caiete, pentru a fi material de sprijin în povestirea textului.

Comprehensiunea însumează etapele lecturii cu toate activitățile incluse.

O ultimă lectură este **lectura interpretativă-critică**, etapă în care are loc conversații pe marginea textului, se pune în evidență mesajul, se solicită propriile opinii, se efectuează exerciții de creație. În scopul receptării textului și dezvoltării competențelor literar artistice, învățătorul poate utiliza în această etapă metode activ-participative, care să stimuleze participarea elevilor la lecție.

Lectura textului presupune, de fapt, parcurgerea celor trei ipostaze: lectura explicativă, lectura comprehensivă, hermeneutică și lectura critică, interpretativă. Respectând demersul fiecăreia, elevul va recepta cu ușurință textul.

După Alina Pamfil, receptarea textului literar presupune următorul demers didactic:

- prelectura – etapa în care se conturează orizontul de așteptare al cititorului;
- prima lectură (lectura explicativă) și comprehensiunea – explicarea cuvintelor, realizarea planului de idei, povestirea;
- relectura și interpretarea textului – analiza literară, interpretarea, dezbateră, exprimarea propriilor păreri;
- activități de redactare– compoziții libere pe marginea textului, emitere de judecăți și opinii [3, p. 37].

Vasile Molan propune chiar o schemă de desfășurare a unei lecții de receptare a unui text narativ:

- integrarea lecției în tema unității de învățare;
- captarea atenției elevilor și trezirea interesului pentru lectura noului text;
- citirea textului de către elevi;
- formularea de întrebări pe marginea textului;
- consolidarea deprinderilor de citire;
- lectura explicativă: pe fragmente, explicarea și integrarea noilor cuvinte în contexte proprii, povestirea fiecărui fragment și formularea ideilor principale, realizarea planului de idei și povestirea textului pe baza planului;
- citirea model de către învățător sau de către un elev;
- rezolvarea unor exerciții de cultivare a limbii;
- evalaurea cunoștințelor dobândite [4, p. 147].

În concluzie, formarea competențelor literar-artistice la elevii claselor primare depinde în mare măsură de respectarea acestor algoritmi și de măiestria cadrului didactic.

BIBLIOGRAFIE

1. COLOMER, T. *Învăță să citești, învață să înțelegi*. Madrid: Ed. Celeste, 1996.
2. MOLAN, V. *Didactica disciplinelor Comunicare în limba română și Limba și literatura română din învățământul primar*. București: Ed. Miniped, 2014.
3. PAMFIL, A. *Studii de didactica literaturii române*. Cluj Napoca: Casa Cărții de Știință, 2006.
4. PÎSLARU, V. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. București: Editura Sigma, 2013.

ABORDAREA INTEGRATĂ A PROCESULUI DE ÎNVĂȚARE A LIMBII ROMÂNE CA LIMBA MATERNĂ ÎN INSTITUȚIILE DE EDUCAȚIE TIMPURIE

*Mutcoglo Galina, lect. univ.
doctorandă, Universitatea de Stat din Comrat*

CZU 37.016.046:811.135.1

Abstract

The integrated learning of the mother tongue/foreign language (romanian language) in early education contributes to the positive awareness of the child as a person. The approach of integrated learning of the mother tongue / foreign language (romanian language) can be regarded as a methodology. Integrated learning represents a balance between language and content in learning activities. The essence of learning is not to focus on content or language, but to combine them harmoniously.

Key-words: integrated learning, integrated teaching, language, integrated activity.

Educația multilingvă, ca să fie de succes, este *necesară promovarea / popularizarea în societate a nevoii de comunicare, a priorităților de stăpânire a două sau mai multe limbi* [11, p. 19].

Cetățenii Republicii Moldova din UTA Găgăuzia au nevoia de formare / dezvoltare de competențe și fluentă de comunicare în limba de stat, în limba nematernă (limba română), iar aceasta se poate dobândi prin învățarea integrată a limbii române.

Conform DEX-ului, conceptului *a integra*, îi corespund următoarele noțiuni: a include, a îngloba, a armoniza într-un tot, iar *integrarea* – ca sintagmă, este explicată ca: reuniunea în același loc, respectiv în aceeași activitate a mai multor activități de tip succesiv [8].

Așadar, ne duce la o concluzie că a pune în relație, a coordona și a îmbina părți separate într-un întreg funcțional unitar și armonios. În context educațional, integrarea reprezintă acțiunea de a face să interrelaționeze diverse elemente pentru a construi un tot armonios, de nivel superior [13, p. 8].

În Republica Moldova ideea integrării în educația timpurie îi aparține S.Cemortan-Secară, autoarea menționează că *instruirea și educația preșcolară în grădiniță vor prezenta un proces unic, integrat, deoarece acestea pot fi divizate numai convențional, fiind de fapt două fațete ale aceluiași proces...* [3, p. 132]. La fel, problema integralizării conținuturilor în cadrul procesului instructiv-educativ a fost în atenția și altor cercetători: T. Callo, N. Bucun, Vl. Guțu, A. Cara, I. Achirii.

Cristea S. afirmă că, din punct de vedere pedagogic, învățarea este o activitate proiectată de cadrul didactic pentru a determina schimbări comportamentale la nivelul personalității preșcolarului prin valorificarea capacității acestora de dobândire a cunoștințelor, a deprinderilor, a strategiilor și a atitudinilor cognitive [5, p. 244].